

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Belediye Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Nejla DEMİR

Ağrı Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Çocuk bakım hizmetleri, yalnızca bireysel bir ihtiyaç değil; toplumsal eşitliğin, kadın özgürlüğünün ve çocuk haklarının temel belirleyicilerinden biridir. Ancak mevcut toplumsal yapı içerisinde çocuk bakımına ilişkin sorumluluk, büyük ölçüde kadınların omuzlarına yüklenmekte; bu durum kadınların yaşamın her alanında eşitsizliğe maruz kalmasına yol açmaktadır.

Türkiye'de kadınların işgücüne katılım oranı hâlâ erkeklerin oldukça gerisindedir. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre kadınların işgücüne katılım oranı yaklaşık %35 seviyelerinde seyrederken, erkeklerde bu oran %70'in üzerindedir. Kadın örgütleri ve emek alanında çalışan kurumların raporları, bu farkın en temel nedenlerinden birinin ücretsiz bakım emeği olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. DİSK-AR ve çeşitli kadın örgütlerinin yayımladığı çalışmalara göre, çocuk bakımı sorumluluğu nedeniyle milyonlarca kadın çalışma yaşamına katılamamakta ya da güvencesiz, esnek ve düşük ücretli işlere mahkûm edilmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yeniden üretildiği bu yapı, çocuk bakımını kadınların "doğal görevi" olarak tanımlayan ataerkil anlayışın bir sonucudur. Bu anlayış, kadınları kamusal yaşamdan dışlamakta; onları ev içine hapsederek ekonomik bağımsızlıklarını zayıflatmakta ve yoksulluğu derinleştirmektedir. Oysa bakım emeği, bireysel değil kamusal bir sorumluluktur ve sosyal devlet ilkesinin gereği olarak kamusal hizmetler yoluyla karşılanmalıdır.

Türkiye'de 0-6 yaş grubundaki çocuklara yönelik bir kamu hizmeti olarak sunulması gereken bakım hizmetleri ise yok denecek kadar azdır. Mevcut kamusal kreşler son derece sınırlı sayıda ve yaygın, erişilebilir bir hizmet sunmaktan uzaktır. Öte yandan "Kamu Sosyal Tesislerine İlişkin Tebliğ" nedeniyle kreşlere kamu bütçesinden harcama yapılması engellenmiş, bu düzenleme sonucunda birçok kamu kurumundaki kreş kapatılmıştır. Kamusal sorumluluğun geri çekilmesiyle birlikte çocuk bakım hizmetleri giderek özelleştirilmiş ve piyasaya terk edilmiştir.

Özel kreşlerin yüksek ücretleri ve denetim mekanizmalarındaki yetersizlikler nedeniyle çok sayıda ebeveyn çocuk bakım hizmetlerine erişememektedir. Bu durum yalnızca çalışan

TBMM BAŐKANLIĐI	
Tali Komisyon	Plan ve Bütçe , Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Esas Komisyon	İçişleri
Tarih: 23-4-2026	Esas No: 2/3656

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BŐK.LIĐI
22 Nisan 2026
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
22 Nisan 2026
No: 1844379

kadınları değil, çalışmak isteyen ancak çocuk bakım yükü nedeniyle istihdama katılamayan milyonlarca kadını doğrudan etkilemektedir. Basına yansıyan çok sayıda örnekte; kadınların çocuklarını bırakacak güvenli bir alan bulamadıkları için iş tekliflerini reddettikleri, gece vardiyasında çalışmadıkları ya da çocuklarını güvencesiz ortamlara bırakmak zorunda kaldıkları görülmektedir. Özellikle yoksul mahallelerde ve kırsal bölgelerde bu durum daha ağır yaşanmakta; kadınlar tamamen ev içi emeğe mahkûm edilmekte ve çocuklarıyla birlikte güvencesiz koşullarda hayatta kalma mücadelesi vermektedir.

Mevzuattaki düzenlemeler de bu eşitsizliği derinleştiren niteliktedir. 2013 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan “Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik” uyarınca işyerlerinde kreş açma yükümlülüğünün yalnızca 150’den fazla kadın çalışan bulunması şartına bağlanması, çocuk bakımını yalnızca kadınların sorumluluğu olarak gören cinsiyetçi bir yaklaşımın ürünüdür. Oysa çocuk bakımı yalnızca kadınların değil, ebeveynlerin ve kamunun ortak sorumluluğudur.

Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre, 100 ve üzeri çalışanı bulunan işyeri sayısı toplam işyeri sayısı içinde oldukça sınırlı bir paya sahiptir. Bu durum mevcut düzenlemeler çerçevesinde işyerlerinin yüzde 1’inden daha azının kreş açma yükümlülüğü altında olduğunu göstermektedir. Kadın çalışan sayısına bağlı olarak getirilen 150 kişi şartı ise bu oranı daha da daraltmaktadır. Dolayısıyla mevcut düzenlemeler, kreş hizmetini yaygınlaştırmak yerine istisnai hale getirmekte; bakım yükünü kamudan ve işverenlerden alarak yeniden kadınların omuzlarına bırakmaktadır.

Bu nedenle, kreş hizmetlerinin yalnızca belirli saatlerde ve sınırlı kapasiteyle sunulması yeterli değildir. Kadınların çalışma yaşamına eşit ve özgür katılımı için kreşlerin ücretsiz, nitelikli, kamusal, yaygın, erişilebilir ve 7 gün 24 saat esasına göre hizmet vermesi gerekmektedir. Gece çalışan kadınlar, vardiyalı çalışanlar, mevsimlik işçiler ve kayıt dışı emekçiler açısından bu durum hayati önemdedir.

Öte yandan, kreşler yalnızca bakım hizmeti sunan kurumlar değil; çocukların fiziksel, bilişsel ve sosyal gelişimlerini destekleyen, erken yaşta toplumsallaşmayı sağlayan, kolektif yaşam bilincini güçlendiren kamusal alanlardır. Çocukların eşit, özgür ve dayanışmacı bir toplumsal yaşamın parçası olarak yetişmesi açısından kamusal kreşlerin yaygınlaştırılması büyük önem taşımaktadır.

UNICEF ve International Labour Organization gibi uluslararası kuruluşlar da erken çocukluk bakım hizmetlerine yapılan kamusal yatırımların hem kadın istihdamını artırdığını hem de çocukların gelişimi üzerinde uzun vadeli olumlu etkiler yarattığını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, çocuk bakımının kamusal bir hizmet olarak ele alınması; kadınların özgürleşmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, çocukların sağlıklı gelişimi ve sosyal devlet ilkesinin hayata geçirilmesi açısından zorunludur. Her mahallede ücretsiz ve 7/24 hizmet veren kamu kreşlerinin açılması, kadınların yaşamın her alanına eşit katılımını sağlayacak, bakım emeğinin görünmezliğini ortadan kaldıracak ve daha eşitlikçi bir toplumsal düzenin kurulmasına katkı sunacaktır.

Bu kanun teklifi ile kreş hakkının kamusal bir hak olarak kabul edilmesi, her mahallede; çalışan- çalışmayan ayrımı yapılmaksızın herkesin eşit yararlanabileceği güvenilir, ücretsiz, nitelikli, ulaşılabilir, 7/24 açık ve denetlenebilir kamu kreşlerin açılması hedeflenmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Madde ile, 5393 sayılı Belediye Kanunu'na eklenecek düzenleme kapsamında, tüm belediyelere nüfus ayrımı gözetmeksizin her mahallede, 0-6 yaş arası çocuk nüfusu dikkate alınarak, ücretsiz, nitelikli, erişilebilir ve 7 gün 24 saat esasına göre hizmet verecek kreş ve bakımevleri açma yükümlülüğü getirilmektedir.

Bu düzenleme ile çocuk bakım hizmetlerinin piyasa koşullarına terk edilmesinin yarattığı eşitsizliklerin giderilmesi ve bakım hizmetlerinin kamusal bir hak olarak yeniden tanımlanması amaçlanmaktadır. Kadınların çocuk bakım yükü nedeniyle çalışma yaşamına katılamaması, ekonomik bağımsızlıklarını kazanamaması ve kamusal yaşamdan dışlanması gibi yapısal sorunların çözümünde, yaygın ve kamusal kreş hizmetleri belirleyici bir rol oynamaktadır.

Kreşlerin haftanın 7 günü ve 24 saat esasına göre hizmet vermesi öngörülerek, yalnızca gündüz çalışanlar değil; vardiyalı çalışanlar, gece emekçileri, mevsimlik işçiler ve güvencesiz çalışan kadınlar açısından da erişilebilir bir hizmet modeli oluşturulması hedeflenmektedir. Bu yönüyle düzenleme, bakım hizmetlerini belirli bir kesime değil, tüm topluma eşit biçimde sunmayı amaçlamaktadır.

Madde kapsamında açılacak kreş ve bakımevlerinde görev yapacak personelin, 5393 sayılı Kanun'un 49' uncu maddesinde düzenlenen norm kadro ilke ve standartlarına göre istihdam edilmesi öngörülerek, hizmetin nitelikli, sürdürülebilir ve güvenceli bir istihdam yapısı içinde sunulması amaçlanmaktadır.

Ayrıca kreş ve bakımevlerinin finansmanının, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesine bu amaçla konulacak ödenek üzerinden karşılanması hüküm altına alınarak, belediyeler arasında mali kapasite farklılıklarından kaynaklı eşitsizliklerin önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Bu düzenleme ile kreş hizmetlerinin yerel yönetimlerin inisiyatifine bırakılan sınırlı bir hizmet olmaktan çıkarılarak, merkezi bütçe güvencesiyle yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.

Maddenin son fıkrasında, uygulamaya ilişkin usul ve esasların Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesi öngörülerek, hizmetin eşit, denetlenebilir ve belirli standartlara bağlı şekilde yürütülmesi sağlanmaktadır. Bununla birlikte belediyelere, bu çerçeveye aykırı olmamak kaydıyla ek düzenleme yapma yetkisi tanınarak yerel ihtiyaçlara uygun esneklik de korunmaktadır.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

BELEDİYE KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'na aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 4- Büyükşehir belediyeleri ile nüfusuna bakılmaksızın bütün belediyeler, her mahallede, ikamet eden 0-6 yaş çocuk nüfusunu dikkate alarak haftanın 7 günü ve 24 saat esaslı olarak hizmet veren, yeterli sayıda ve ihtiyacı karşılayacak kapasitede kreş ve bakımevi açmak zorundadır.

Bu madde kapsamında açılacak kreş ve bakımevlerinde çalışacak personel, 49 uncu maddede düzenlenen norm kadro ilke ve standartlarına göre istihdam edilir.

Bu madde kapsamında açılacak kreş ve bakımevleri için yapılacak giderler, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesine bu amaçla konulacak ödenekten karşılanır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Belediye, bu yönetmeliğe aykırı olmamak üzere ek düzenlemeler yapabilir.”

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.